

— Որ վերջը ի՞նչ լինի, Մենք իբրեւ կամաւորներ եկել ենք որ թշնամու հետ ճակատ ճակատի տուած պատերազմենք

Արմենիային : Նա մտա լեց տարի է որ
շարունակ քարոզում է այդ պարզ
ամենահասկանալի ճշմարտութիւնը :
Անօրէն թիւրքի հալածանքներէն
փախած մի հայրենասէր Հայ , թեւա-
կոխելով Եւրոպայի ազատ հողի վերայ,
հիմնում է մի լրագիր և սկսում է շա-
րունակել իր գործունէութիւնը : Յի-
րաւի , մեծ գործ ! Հայ և ազատաշունչ
մի լրագիր ! Ո՞վ կարող էր երեւա-
կայել : Այնու ամենայնիւ եղաւ : Սկը-
սած այն օրէնց երբ Արմենիան առա-
ջին անգամ լոյս տեսաւ , Հայոց մէջ
հայրենասիրական շարժումը մի նոր
ոգեւորութիւն , նոր կերպարանք ա-
ռաւ և առաւել եւս սկսեց զօրանալ և
ծաւալուի : Արմենիան համադրած լի-
նելով , որ ամեն մի ձեռնարկութիւն
գլուխ կը գնայ մի միայն կանոնաւոր
ընթացքով քայլելով , իւր պրօգրամը
կազմեց դրան համեմատ և գործում
է իւր պրօգրամով : Այստեղ էլ կոյր
հակառակութիւնը իւր գլուխը բարձ-
րացրեց : Իսկոյն յայտնուեցան այն-
պիսի անխելքներ , որոնք յամառի պէս
պնդում էին թէ այդ սխալ(?) ուղղու-
թիւնն է , թէ հարկաւոր է խոհմու-
թիւնով(?) և մտաբանութիւնով մի
բան անել , Եւրոպան ողորմած(?) է ,
նա կը լսէ Հայի դանդաղ եթէ մենք
տողչենք , պարտաւոր ենք :

Մենք վերեւում տեսնելով թէ
Արմենիայի գոյութեան հետ սկսեց
Հայոց մէջ հայրենասիրութիւնը մի նոր
կերպարանք առնել . զանազան թիւ-
րամայութիւնների տեղիք չտալու հա-
մար , հարկաւոր ենք համարում փոքր
ինչ պարզել այդ խօսքը : Յայտնի է ,
որ դեռ Արմենիան չը հրատարակուած
էլ հայրենասիրութիւնը դարձնած էր
չափ Հայերի սրտում : Արմենիայի ե-
րեւան գալիս էլ մի աստիճան է թէ նր-
բանից շատ առաջ կային բազմաթիւ
ազատամտութիւնով տողորւած հա-
յեր : Սակայն գլխաւոր կէտը , որի
վերայ կամենում ենք մատնացոյց ա-
նել , այն է թէ նրա ճիւղերը եղաւ ա-
ռաջինը , որ զգալով մի այդպիսի թե-
թի զոյութեան անհրաժեշտութիւնը
Հայերի համար , ձեռնարկեց նրա հը-

և մեռնենք պատերազմի դաշտում . մի-
թէ՞ մենք հրացան ձգել կամ նշան դնել
չգիտենք , այս քանի ամիսներ է որ մեր
բան ու գործը եղած է յոսի դնալ : Փա՛հ,
փա՛հ , այդ ո՞ր յիմարն է այդպէս ծրա-
գիր կազմել . այդ կերպով գործ յառաջ
կը դնա՞յ . այդ եղաւ ապստամբութիւն ,
պատերազմ :

— Եթէ այդպէս է , դուք պէտք է
գլխից մեր չգոյ ունենորոգ զօրաբանա-
կի հրամանատարին և միանաք նրա կաղ-
մակերպիչ զօրաց հետ . ձեր շուշլ ծախ-
սերի համար էլ նոյնպէս կ'ստանաք մեր
երկիր լիօնական զանձապահից : Բայց այս
ամենից յետոյ դուք յիշուանաք ձեր ըս-
պասած Հայոց ինքնավարութեան համար
հոգեհանգիստ կատարել տալը , որովհե-
տեւ այդպիսի յղի վիճակը մահ պիտի
ծնէ :

— Այդ խօսքերով դուք մեզ անար-
դում էք . մենք չենք կարող տանել այն
ինչ որ դուք էք ասում . էլ մենք ո՛չ ընդ-
հանրութիւն և ո՛չ էլ ո՛րեւիցէ միութիւն
պիտի ձանաչենք , այլ պէտք է խմբուենք
և սահմանենք ներս անցնելով ջարդենք ու
ջարդուենք , մինչեւ որ գործը մի պեղ
հասցնենք . դուք ծոյլ էք և հէ՛ց նրա

րատարակութեան : Այսօր բազմա-
թիւ Հայեր ցրուած կան Եւրոպայում
որոնք առաջ ամենեւին տեղեկութիւն
չունէին իրենց հայրենիքից և եղբայր-
ներից : Շատերը նրանից մինչեւ ան-
գամ մուսայել էին իրենց մայրենի լե-
զուն , ազգային սովորութիւնները ,
կարճ խօսքով , ինչ որ բուն ազգային
էր : Բայց երբոր Արմենիան յայտն-
ւեց , իսկոյն սկսեցին հետաքրքրել ի-
րենց հայրենիքով և Հայաստանից հա-
յերի կեանքով : Իրենց մէջ էլ մտաւ
ազգային ինքնաճանաչութեան հոգին
և հետզհետէ զգացին միանալու անյե-
տաձգելի պահանջը , այսինքն ձեռք
ձեռքի տալ և ընդհանուր համա-
խուլութիւնով գործել այս սուղ ժամա-
նակում , երբ սիրելի հայրենիքը ճշգ-
նաժամի մէջ անասման յուսով սպա-
սում է իւր որդոց միահամուռ գոր-
ծունէութեան : Այսքանով չբաւարա-
նանալով , Արմենիան իւր գործունէ-
ութեան սահմաններն ընդարձակեց
մինչեւ խաւարապատ Պարսկաստանի
Հայերի սիրտը : Հինգ կամ վեց տարի
սրանից առաջ , Պարսկաստանի Հայե-
րը նոյնչափ ազգային պարտաճանա-
չութիւն ունէին որչափ ունին այժմ
սուլթանապաշտ Հայերը : Բայց այսօր ,
չնորհիւ Արմենիայի , Պարսկաստանի
Հայերը մի քայլ արած են հայրենա-
սիրութեան մէջ : Շատ տեղերում նը-
կատելի են լինում որ Հայաստանի
խնդրով հետաքրքրւողների միակ խօ-
սակցութեան առարկան ազգի ան-
գարման թողումը վիճակն է : Իսկ է ,
որ դրանք դեռ եւս սաղմուտային դու-
թեան մէջ են և մեծ մեծ գործեր ըս-
պատել զրեթէ անկարելի է , բայց և
այնպէս էլ մի միութարական երեւոյթ
է դա որ Պարսկաստանի Հայն էլ է
մոտո՞ւմ Հայաստանի վիճակի մասին :
Դրանք ապագայ նպատակադրմար
գործունէութեանց գրաւակամներ կա-
րող են համարել : Դրանով էլ մենք
պարտական ենք Արմենիային . փոք-
րիկ կաթիլներից են կազմում անյա-
տակ ծովերը : Արմենիան հեռատե-
սութիւնով է վարւում և ամեն մի
գործով այդ սովորութեան պէտք է

համար ուզում էք որ գործերը համ-
քայլերով յառաջ գնան . իսկ մենք չենք
կարող համբերել :

— Ո՞ւմ համար պէտք է ջարդուէք
կամ ջարդէք :

- Ազգիս համար :
- Ո՞ւր է քո ազգը :
- Հայաստանում :
- Հայաստան ի՞նչ դրութեան մէջ է :
- Գերութեան և հարստահարու-
թեան մէջ :

— Ինչո՞ւ պէտք է այդ դրութեան մէջ
լինի :

— Թրքաց և Քրդաց բռնութեանց
պատճառաւ :

— Ո՛չ , սիրելիք , այդպէս չէ . դուք
սխալուած էք . Հայաստանցին հարկւր
անգամ սրտոտ և քաջ է քան թէ դուք .
բայց ,

- Ել ի՞նչ բայց , տէ՛ր թող անէ :
- Ինչո՞վ :
- Զինքով :
- Ո՞ւր է գէնք :
- Թող գէնէ :
- Ինչո՞վ գէնէ և սրտեղից :
- Դրամով և մի տեղից :
- Ո՞ւր է դրամ և ո՞րտեղից :

հետեւէ : Նա առանց անօգուտ աղմուկ-
ների հանելու և առանց գետին մեխ-
ւած կենալու , լուրթեամբ գործում
է և հետզհետէ բազմացնելով իւր դա-
ղափարակիցներին թիւը , աշխատում
է ընդհանուր ուժերով գործ սկսել :
Այդ անելու համար հարկաւոր էր մի
այնպիսի կապակցութիւն հաստատել
բոլոր ցրուած ոյժերի մէջ , որը կա-
րողանար ամենքին ի մի ձուլել , միա-
հորդի և միասիրտ մի մարմին կազմել
ու այնպէս հրապարակ դուրս գալ :
Այդ կապը ընդհանուրի մէջ է «Հայ-
րենասիրական Միութիւնը» , ընդ-
ճիւղերնութեամբ Մ. ֆորթուգալեանի
թէ ի՞նչ նպատակ ունի այդ Միու-
թիւնը , բացայայտ է ամենքին : Այս-
պէս , մենք հրաւիրւում ենք միանալ
այդ խմբին եթէ ցանկանում ենք
գործել հայրենիքի համար : Եթէ փո-
փազ ունենք գործել հայրենիքի հա-
մար , աշակցենք այն բոլորին որոնք
մեզանից են և նուիրել են այդ նպա-
տակին : Մեզ հարկաւոր է դրամ և
մարդ : Մենք մտնելով մեր ժողովրդի
սիրտը , ծանօթացնելով նրան մեր
ձգտումներին հետ , ստեղծելով ժողո-
վրդի մէջ անձնանուէր խմբեր , որոնք
պատրաստակա՞նութեամբ հայրենիքի
համար արին թափելը անհրաժեշտ
և պարտականութիւն համարէին , ա-
հա դրանցով պէտք է հարստացնենք
մեր ընկերութիւնը : Իսկ եթէ հա-
րուստ ենք , մեր ուղիները քառակնոր
չը զլանանք բանալ դրա համար , հա-
մադրած լինելով որ մենք իւր մարդ
մեծ պարտաւորութիւններ ունենք կա-
տարելու մեր ազգի համար , որով
մարդկային ընկերութեան մի անդա-
մին հանած կը լինենք իւր ցեղատ
վիճակէն : Մենք ժողովրդի մէջ կայ
հոգի , քաջասրտութիւն . իսկ նրան
պակասում են առաջնորդող անձինք-
ներ : Միթէ՞ Եւրոպայում , վանի և Մու-
չի Հայերի ցուցմունքները բուսական
չեն մեզ համադրելով թէ Հայի քաջ սիր-
տը դեռ եւս բոլորովին չի մեռել , թէ
Հայի երակներում դեռ եւս հոսում է
հայկական , արամեան արիւնը , թէ եւ
500 տարուց աւելի է որ Հայը օտարի
լծի տակ տանջւում է : Ս. Գ.

Դավիթ

— Ինչպէս թէ ո՞ւր է դրամ . միթէ՞
նրանք մարդ չեն . չեն աշխատում :

— Այո՛ , աշխատում են , բայց շատ հե-
ռու հայրենիքից . այո՛ , մարդ են , բայց
աղքատացած , մեծամեծ պարտքերի տակ
ճնշուած . քանի՞ հազարներ կան որոնց
միակ յոյսն է կորել հայր . փառան լի-
րայի տեղ են ընդունում , իսկ լիրան հա-
զիւ կարողանում են երազում տեսնել
գեղեցիկ սեռը , հայուհին , բացի տա-
նեակ տարիներ զրկուելը ամուսնից , մը-
ցում է մայաւանների և տատակների հետ
ամբողջ օրը և զիշերուն վերադառնում
է տուն իւր միակ յոյսը ունենալով տես-
նել մի կտոր կորեկ հաց և մի խուճուկ-
կանգամ զաւակներ , առանց կրակի և
ճրագի լոյսի : Այն , այս 1891ի երկար
ձմեռը ի՞նչքան տանջեց խեղճերին : Դէ-
լո՛ր , եթէ կըսիրես քո Աստուածդ , բո՛ւր ,
մի՛ բայց այդ սեւ վարագոյրը , թող ծած-
կուած մնայ . էլ արտասուէք չկայ , աղ-
բիւրները չորացել են , բոլորը ծծեց մեր
ծարաւ Հայաստան :

— Եթէ այդպէս է , ինչո՞ւ չեն օգնում
մեր արտասահմանի հաստապարանոց և
հաստափոր հարուստները :

(Շարունակելի)
Ա. Ն. Ն. ՊԱՆԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐԲԵՌԵՆ
Տիգրանակերտ , 6/18 օգոստ . 91
Սոխիկ քաղցրը լըլըսը , կըսէ ժո-
ղովրդական առածը : Ինչպէս որ աս-
կէ յառաջ գրած էի , տեղոյս թըր-
քերը արդէն յայտնի համարձակ կը
խօսէին . «Երեւոյթարի քէսմէլի» ,
միայն թէ կուսակալը արթուն մէկը
կարծուելով , յոյս կար թէ թող չտար
որ այդպէս բան մը տեղի ունենայ , ոչ
թէ քրիստոնեայ տարրը պաշտպանե-
լուն համար , այլ չլինի թէ հակառակ
արդիւնքը յառաջ գայ : Սակայն թըր-
քական զայրոյթը ուրիշ տեսակ վար-
պետութեամբ գործադրուեցաւ , շու-
կային մէջ հրդեհ մը ձգելով յուլիս
18ին և 120ի չափ խանութները այ-
րելով : Թէ՛ այրած խանութներն և
թէ՛ դրացի միւս խանութներն ապ-
րանքներն ալ կողոպտուեցան կանո-
նաւոր զօրքերէն և խուժան թըրքե-
րէն :

Հայը չնկոյռ միջոց մը էր այդ հըր-
դեհը ինչու որ եթէ Հայը ջարդել ու-
ղէին քիչ շատ իրենցմէ ալ պիտի ջա-
ղուէր : Հրդեհը միայն Հայուն վնասեց
և թըրքին օգնեց . բնեցէք թէ ի՞նչպէս
խանութներն ապրանքները բոլորն ալ
Հայերն է , իսկ թըրքը կալուածա-
տէր . այդ 120 խանութներէն 80ը
քաղաքապետութեան կը վերաբերին
40ը հասարակութեան , սորա համար
էր որ հրդեհը նոր շուկայէն ելաւ դի-
ուրիշ կողմերի խանութները քաղա-
քացւոց կը վերաբերէին և մեծազոյն
մասամբ թըրքերին : Հրդեհը յայտնը-
ւեցն հաբը , շատերը գլխեցին շուկան ,
իրենց ապրանքները տուն փոխադ-
րելու . բայց երբ կուսակալը կանոնա-
ւոր զօրքերով հասաւ հրդեհին տեղը ,
արդիւնց ապրանքները փոխադրել-
զօրքերը փոխանակ հրդեհը մարել
աշխատելու , թիւրք խուժանին հետ
միացան և սկսան հրդեհի կեղծոնէն
հեռու տեղեր խանութները կտրել ու
կողոպտել . 1500 լիրայի չափ ապրանք
Հայոցմէ կողոպտուած է . զարմանալին
այն է որ այդ կողոպտուալ ապրանք-
ները կառավարութիւնը փնտռելու ե-
լեր է Հայոց անեղեն . գողին տեղը
տանուտէրը կը ձերբակալէ : Այսօր որ
շաբաթի մը կը մտնեայ , դեռ ոեւէ
թուրքի մը տուն չեն մտած և ոչ ալ
քաղաքէս դուրս պարտէզների մեջ
խուղարկութիւն եղած է , թէ եւ վա-
լին լուր տրուած է թէ այնտեղեր
100աւոր լիրայի ապրանքներ փոխա-
դրուած են : Այն ատեն պիտի իջնէ
պարտէզները խուղարկել երբոր ան-
կէց ապրանքը փախցնեն : Իսկ Հայե-
րի տուններէն նոյն իսկ իւրեանց տե-
վական ապրանքը կառնին կը տանին ,
բնեւով որ տէրը պէտք է որ երթայ
հաստատէ իրեն ըլլալը , եթէ այս վեր-
ջինը ապրանքէն ալ ետ կենայ , կառա-
վարութեան նորէն կը փնտռուի մին-
չեւ որ քիչ մ'ալ կաշառք տալով սպա-
տուի կողոպտիչ յանցանքին զրպար-
տութեան :

Խարբերդէն հասած լուրերը այն-
տեղի վիճակը շատ աղետալի կը ցուց-
նեն . անցեալ օրն Հիւսէյնիկցի ջորե-
պաններէն մէկին հանդիպեցայ Նոր
խանին առջեւ . պատմեց թէ քիչ ա-
տենէն Խարբերդի պարտէր դաշտը

տ. 91
սէ ժո
ր սա
թը
սկ կը
մէլի»,
մէկը
չտար
այ, ոչ
պանե
լառակ
թը
վար
յու
ը սյ
երի և
ապ
կանու
թը
հը
նկ ու
նար
նաանց
նչպէս
որն ալ
աճա
80ը
բերին
համար
ու, զի
քաղա
ձաղոյն
այսնը
ուկան,
խաղ
տնա
տեղը,
գրել
մարել
ն հետ
րոնէն
րել ու
ընք
նաւին
րանք
նաւին
տեղը
սոր որ
ոնէ
ոչ ալ
ի մէջ
ւա
տեղեր
փոխա
ի իջնէ
որ լան
Հայե
նց, սե
ոանին,
երթայ
ր վեր
կառա
ի մին
լապա
րպար

բոլորովին ամայի պիտի դառնայ Հայերէն. գաղթականութիւնը իբր վա-
րակիչ ախտ մը գաւառը ծայրէ ծայր
տարածուեր է. շատերը յոյսն ու հա-
ւատքը գրած են օտարութեան մէջ
հայ ճարեւու. արծաթսիրութեան ու
զին իրենց այգին ու հողն ալ ձեռքէ
կը հանէ: Այդպէս չպիտի ըլլար եթէ
մի քանի շահամոլները իրենց բան
գործ չընէին խեղճ գիւղացիների կա-
շին քերթել: Այդ վախառոտները
շատ դիւրին փոխ կուտան 15-20 ոսկի,
ճանապարհի ծախսն ու գիւղացիները կը
դրկեն Ամերիկա որ երթան տարինե-
րով աշխատին, ինչ որ շահին կէսը ի-
րենց տան և կամ մէկ տարւոյ համար
տուած գրամին չափ ալ տուոս վճա-
րեն: մինչդեռ Ամերիկա երթացողնե-
րէն շատերը անյաջող վիճակի մէջ են
և տարիներով կը մաշին այնտեղ գոր-
ծարանների մէջ՝ հայրենիքի և ընտա-
նիքի կարօտով: Խեղճ գիւղացին մըտ-
քէն անգամ չպիտի անցնէր այդպէս
ձգել իր տուն տեղ, գաւալներն եթէ
թիւրք պաշտօնականները, ինչպէս նաև
իրենց գործիք եղող թրքացիալ հայ
էֆէնտիները գիւղացին Հարստահա-
րէին անխեղճօրէն: Գաղթելու դէմ ե-
լած ամենախիստ հրամաններն և ար-
գելներն անգամ անգործադրելի են.
կաշառք բուսցունելու միջոց են աղոնք
ալ. մէկ կողմէն ճամբայ կը հանեն
կաշառքով, միւս կողմէն կապելով ծե-
ծելով եւ կը բերեն անոնք որոնց ըս-
տով հատեր է:

ԱՇՈՏ

ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՀԱՅԵՐԸ
ԵՒ
ՎԵՋ. ՆԱՍԻՐԷՏԻՆ ՇԱՀԸ

Նիւ Եորք հրատարակող Ազա-
տաբան լրագրի հաղորդածներին նա-
յելով, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգ-
ներէ հայ գաղթականութեան մէջ մի
չարժուած կը տեսնուի Պարսկաստանի
վեհ. Շահին շնորհակալութեան մի
ուղերձ գրկելու յատուկ պատգամա-
ւորի միջոցով. այդ ուղերձ պատրաս-
տուած և արդէն Նիւ Եորքի, Ուա-
շինգթոնի, Ճեֆրիի, Պոսթընի, Փրովի-
տէնսի և ուրիշ բազմաթիւ քաղաքնե-
րի մէջ արձուած Հայերէ ստորագ-
րուած լինելով, պատգամաւոր ընտ-
րուած է Տիար Գովսէփ Սարաֆեան,
Ուստըրի Հայկական կառնաօի մէջ տըր-
ւած որոշմանը համեմատ որ նոյնպէս
հրատարակուած է յիշեալ թերթին
մէջ:

Ամերիկայի Հայերը այդ ուղերձով
իրենց անկեղծ երախտագիտութիւն
կը յայտնեն վեհ. Նասրէտօֆին Շահին
որ իր իշխանութեան ամբողջ շրջանի
մէջ աշխատել է իր հպատակների
մէջէն խտրութիւններ վերցունել և
հայրական խնամք ցուցնել նաև իր
հայ հպատակների:

ՄԻ ԱՐԻԻՆԱՆՆԵՐ. ՄԻ ԶԱՆԴԵՐ

Մշակին կը հեռագրեն հետեւեալ
լուրը, Երասխի տիւր գտնուող Զուլֆա
(Հին Զուլֆա) քաղաքէն:
«Օգոստոսի 18ին Պարսկաստանի
Նախապետը (Երասխի տիւր—Զուլֆաի
գիւմար) կաշառք վանքի մէջ ուխտա-
ւորներէ ահագին բազմութիւն հա-

ւաքուած էր: Հայերի և Պարսիկների
մէջ մի ընդհարում տեղի ունեցաւ որ
վերջը սպառնական կերպարանք ա-
ռաւ: Հայերը ջարդեցին Պարսիկնե-
րին. Հայերէն 1 սպաննուած կայ և 1
վիրաւոր: Պարսիկները լեռը բարձ-
րացան. Հայերը սպառնանքներ վան-
քի բակը. հրացանաձգութիւն սկսեց,
իրիկուան կողմը Պարսիկները փախան
և հետեւեալ օրը ուխտաւորները ան-
ցան սահմանը»:

Տաճիկ, Տաճիկ, վա՛յ քո օրին,
Հայր քրնից զարթնել է...

Տաճիկ, Տաճիկ, վա՛յ քո օրին,
Հայր քրնից զարթնել է,
Երէկվայ քո խոնարհ գերին
Այսօր քեզ դէմ պիտի ելնէ:

Ճիշտ արնաքամ նորան արաւ
Չորրորդ քունը այս երկար.
Նա զարթնել է քաղցած, ծարաւ,
Վա՛յ քեզ, թէ որ ճանկն ընկար:

Որպէս քաղցած որդ չերամի,
Վերջին քրնից արթնացած,
Հայր ապա պիտի ծրծէ
Արեւն—արեան տեղ կորցրած:

Դէհ, դու Տաճիկ, շուտ պատրաստվիր,
Հայուն պիտի կերակրես,
Որովհետեւ ամբողջ հինգ դար
Նորա հիւթը խել ես:

ԻՂԱԼ

ՍԻԿՐԻԻ ՄԻ ԶԱՆԴԵՐ

Սիկրիի անգլիական գրաւումի լու-
րը իրօք մեծ ազդեցութիւն գործեց
սակարանների վրայ, ինչպէս որ շա-
հադէտները կը յուսային. արժեթուղ-
թերը մեծ անկումներ կը ելնէին և շատ
թերթեր ալ կը յայտարարէին թէ ա-
րեւելեան խնդիրը վերաբացուած է.
սակայն յաջորդ օրը հասած հեռա-
գիրները եթէ բոլորովին չփարատե-
ցին, գէթ բաւական մեղմացուցին կա-
կածները որովհետեւ ստուգուեցաւ
թէ Անգլիացիները ցամաքային մի
ազգամաւորձ անկէ ետք, նորէն ձգե-
րէին Սիկրի կղզին և հեռացեր:

Այս գէպի մասին փարիզի Մա-
քէն լրագիրը հետեւեալ կարեւոր տե-
ղեկութիւնները կը հաղորդէ:

«Շարաթ առաւօտ, բրիտանական
նաւատորմը, որ Մէտիլինէի շուրջերը
կը գտնուէր, գիմացի Սիկրի կղզին
նաւակներով ցամաք հանեց բաւական
թուով նաւատորներ և մի շատ ուղա-
յներ որպէս զի այնտեղ թնդանօթ ար-
ձակելու վարժութիւններ անեն, ինչ-
պէս նաև ուրիշ ռազմավորներ. թըն-
դանօթ շուտ զետեղելու և վերցունե-
լու են. նա. Յայտնի է արդէն որ Անգ-
լիացիները այս կարգի վարժութիւն-
ների մէջ կը գերազանցեն ուրիշներէ
ինչպէս որ Ժեֆրէ ծովակալը իր փոր-
թամաութ վերջերս ըրած այցելու-
թեան մէջ գիտեց իր սպայների հետ.
և վերջապէս այնպիսի կրթութիւններ
զոր ուրիշ տէրութիւնների նաւադներն
ալ կընեն յաճախ:

Անգլիացի նաւադների այս շար-
ժումները Մէտիլինէ կղզու բնակիչնե-
րէն դիտուելով, ասոնք անտարակոյս
պիտի կարծէին թէ Անգլիացիները
լրջօրէն զբաղուած են Սիկրիի գիւնու-
րական գրաւումին և այնտեղի գիւ-
քերը ամրացունելու գործով. ար-

դէն այնպէս ալ հաւատացին: Հետե-
ւապէս Զմիռնի օտար տէրութիւնների
հիւպատոսների գործակալները որոնք
կը գտնուէին Մէտիլինէ կղզուն մէջ,
խեղցի փութացին Զմիռն հասցունել
այս կարծեցեալ գրաւումի լուրը.
ահա այս կերպով լուրը տարածուե-
ցաւ:

Իրողութիւնը սա է. ասկէ աւելի
ուրիշ մի բան չէ պատահած: Սակայն
անգլիական նաւադների ցամաք ելնե-
լը, ռազմավորների տեսակն, և ա-
դոնց համար իրենց ընտրած օրն,
անգլիական ամբողջ նաւախմբին Մէ-
տիլինէի շուրջերի մէջ ներկայութիւնը,
այս ամենք կը հաստատեն թէ իրո-
ղութիւնը այնքան պարզ մի գէպ չէ,
ինչպէս որ կուզեն հասկցունել. աղոր-
ծիչը նշանակութիւն հասկնալու հա-
մար, պէտք է վնասուել բուն աղբիւրը:

Այդ գէպին պատասխանատու
ութիւնը անգլիական կառավարու-
թեան չվերաբերի, թէեւ սա թողու-
ցած է որ այդ փորձ լինի. Պօլսի անգ-
լիական դեսպանն է բուն պատասխա-
նատուն այդ գէպին, արդէն կերեւի
թէ ինքն է նաև բուն գրգռիչը մա-
մուլի մէջ տեսնուած կատաղի պայքա-
րին որ այնքան ազմուկ տարածեց
Տարտանէի խնդրին վրայ: Յայտնի է
որ, կ. Պօլսի մէջ, եւրոպական մեծ
տէրութիւնների դեսպանները անդա-
դար մըցման մի կռիւ կը շարունակեն,
Սուլթանը դէպի իրենց կողմ ծռելու.
արդ, Սըր Վիլիամ Հուայթ վերջերս
կը նկատէր թէ ռուս գիւնադիտու-
թիւնը յաջողութիւններ կունենայ,
ինչպէս եղաւ ռուս կամաւոր նաւա-
տորմի Տարտանէին սղատ անցքով,
և թէ ինքզինք նուաւսացած կզգար,
երբ Սուլթանը առջինի պէս ականջ չէր
դարձունել իրեն: Սըր Հուայթ հարկ
տեսած էր ուրեմն, իր գիրք վերադի-
նէնք բերելու համար, Սուլթանին
վրայ վախ ձգել. նախ մամուլով ըս-
կսեց, անգլիական թերթերի մէջ կռիւ
հանել տալով Տարտանէի խնդրի մա-
սին, այժմ ալ Սիկրիի մէջ զօրքեր
ցամաք հանելով. թէեւ իրական գը-
րաւում չլինէր այդ, բայց աղոր նը-
պատախ էր ցուցնել տալ թէ Մեծն-
բրիտանիա ո՞րքան գիւրութիւններ
ունի շուտով իր համար պատնէններ
կանգնեցունելու, և հաւասար փոխա-
րկնութիւններ ձեռք բերելու, եթէ
Սուլթանը Ռուսիային շատ զիջումներ
անէ:

Ճիշդ է որ Սիկրիի կարծեցեալ
գրաւումին լուրը շուտով հերքուեցաւ,
սակայն չուրացուի թէ Անգլիացիներ
ի այս շարժում մի փորձագունտ էր
(ballon d'essai): Անգլիացիները գէթ
աղով առիթ ունեցան խմանալու թէ
Եւրոպայի մէջ ի՞նչ պիտի խօսուէր,
եթէ իրենք իրօք գրաւէին Սիկրի:

Իբր եղբակացութիւն, երկու բան
կայ նկատի առնելու. նախ թէ անգ-
լիական մամուլի մէջ Տարտանէի խնդ-
րին վրայ հանուած կռիւը այնպէս
յուզած էր հանրային կարծիքը որ
Եւրոպայի մէջ գիւրաւ հաւատք ըն-
ծացուեցաւ Սիկրիի գրաւումի լուրին
որ ուրիշ ունէ պարագայի մէջ իբրեւ
մի սուտ պիտի մերժուէր. երկրորդ-
այդ առթով չափուեցաւ Անգլիացիներ

ըի գաղափարը, և այժմ, հակառակ
իրենց զայրոյթով արած հերքումներին,
կը տեսնուի թէ քիչ ուրախացած չեն
տեսնելով որ այնչափ շուտով ուրիշնե-
րը հաւատացին այդ լուրին:

Այս մասին կ. Պօլսին ալ հետե-
ւալը կը հաղորդեն:

«Կիրակի երեկոյ, դեսպանատու-
ներին, ինչպէս նաև Բ. Դրան ու Պա-
լատին հեռագրով լուր հասաւ թէ
Սիկրի գրաւուած է. թիւրք արտա-
քին գործերի նախարարը իսկայն հե-
ռագրեց այս գէպը Սըր Վ. Հուայթին
և բացատրութիւն պահանջեց. դես-
պանը Սըր Սանտիւանի միջոցով իրեն
հաղորդեց որ ինք այդպիսի գրաւու-
մի մասին լուր չունի, հաւանական է
որ անգլիացի ծովակալը այս անգամ
ալ այդ անապատ կղզին յարմար տե-
սած է սովորական ռազմավորներ կա-
տարելու և թէ թորփիլներն ալ փորձի
համար գործածուող կեղծ թորփիլներ
են. Սըր Հուայթ այդպէս պատաս-
խաններ զրկեց նաև միւս դեսպան-
ների ըրած հարցումներին:

Այժմ անգլիական զբաղաւորները
թողեր հեռացեր են կղզիէն: Թիւր-
քերը այն կարծիք ունին թէ Անգլիա
աղով զիրենք ուզած է վախցունել, և
այժմ կը գիտուի որ Անգլ. նաւա-
խմբի նաւերի թիւը սովորական ժա-
մանակի թուէն կրկնապատկուած է և
թէ անցեալ տարի Անգլիացիները Մէ-
տիլինէ կղզուն շուրջերը ծովի խորու-
թեան չափերը հանած էին: Ինչ որ է
Անգլիա կուզէ հասկցունել թիւրքիւ-
նի թէ կրնայ կեղծ մի օր ալ իրական
դարձունել:»

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արմանական կեանքէ առնուած Լո-
նէկրէն թատրերգութեան փարիզի
Օփերային մէջ ներկայացուիլը մի մեծ
միջադէպ առաջ բերաւ սեպտ. 16ի Է-
րիկունը, ներկայացման գիշերը: Պա-
լանժեական Լօր երեսփոխան և ուրիշ
մի քանի շովինիստներ այդ ներկայաց-
ման առթով կաշխատէին հակալմանա-
կան մի ցոյց կատարել և խաղը ար-
գելիլ. այդ պատճառով ոտիկանու-
թիւնը մեծ զգուշութիւններ ձեռք ա-
ռած էր: Խաղին այս առաջին ներկա-
յացումը և այդ լինելիք ցոյցին առ-
թով եղած իրարանցումը մեծ հետա-
քըքութիւն արթնցուցած էին. թատ-
րոնի տոմսակներն անուր գինեքի
բարձրացած էին, այնպէս որ 7 ֆը-
րանքնոց տեղը 250 ֆրանքի, 2-3
ֆրանքնոց նստարանը 200 ֆրանքի,
5րդ յարկի մի օթեակ մինչեւ 600
ֆրանքի հասած էր և զեռ տոմսակ ալ
չէր գտնուէր, սպառուած էին:

Հանգիստտեսներն թատրոնի մէջ
լեցուելէ ետք, դուրսն, Օփերային
շուրջն ալ, ամբոխն սկսած էր խռնուիլ
և թշնամական ցոյցեր անել երբ ու-
տիկաններ ուղեցին ցուել գիրենք.
բայց ինքնին անկարող լինելով, զօրք
ալ թափեցաւ որ մի քանի անգամ
յարձակելով բազմութեան վրայ, յա-
ջողեցաւ ետ մղել ցուցարարները:
Չերակալութիւնք 1008 թուի հա-
սան. ինչ որ զուարճային էր այդ գէպ-
քի մէջ, ձերբակալուողներ Օփերային
կից խուցերի մէջ փակուեցան, որտե-

զէն դիւրութեամբ, առանց սոմնակի
զին վճարելու, խաղին բոլոր մանրա-
մանութիւնները լսեցին :

Չորրորդականները մեծ մասը ան-
շուշտ պարզ հետաքրքիրներ և դա-
տարկաշրջիկներ էին քան բուն ցու-
ցարարներ. կնիկներէ և տղայներէ չա-
տերը ոտքերի տակ կոխոտուեցան,
խակ պատուարժան Պր. Լօր և իր խոր-
հրդակիցներ, ինքնին կըհասկցուի որ
ամբողջ ցոյցի միջիլէ ետք, իրենք ա-
նկերութեայցեր էին :

— Վերջին երկու շաբաթներ բոլոր
Յրանսահի և Եւրոպայի ուշադրութիւ-
նը գրաւուած էր աւելի ֆրանսական
բանակի մեծ ռազմավորձերով, որոնք
այս տարի նմանը չտեսնուած բազմա-
թիւ զօրքերի մասնակցութեամբ տե-
ղի ունեցան. 100,000 զինուորներ ա-
րեւելեան սահմանադրութիւններ վրայ
թափուելով մի քանի օրի մէջ, իրենց
բրած շարժումներով ցոյց տուին թէ
Յրանսահի ուրբան կատարելագործեր է
զինուորական շարժումները և թէ ուր-
բան դիւրութեամբ ու քիչ ժամանա-
կի մէջ բանակները մէկ կէտի վրայ կը
կեդրոնանան, 8-10 վայրկեանի մէջ
100,000 մէթրանոց կամուրջներ կը
ձգուին կը քակուին, 25-30 վայրկեանի
մէջ երկաթուղու գծեր կը զետեղուին
և թէ ի՞նչ արագութեամբ տեղի կու-
նենայ պարենաւորումը Այս ռազմա-
փորձ թէև զինուորի համար յոգնու-
թիւն և դանձին համար մեծ ծախքեր
պատճառեց, սակայն ազոր յաջողու-
թեան տպաւորութիւնը միանալով Բը-
րժնի մասին այցելքի տպաւորութեան
վրայ, Յրանսահի ազդեցութիւնը մե-
ծապէս աւելցուց Եւրոպայի մէջ :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Լրագիր Ազադիյն Եւ Քաղաքական

Ազատութիւնը Նիւ Եորք կըհրա-
տարակուի, ամիսը մէկ անգամ միայն
այժմ, մեծ գիրքով : Տարեկան բաժ-
նորդագրին է ամեն երկրի համար մէկ
տոլար միայն (5 ֆրանկ կամ 2 րուբլ
ռուսական թղթագրամ) : Ամեն մէկ
թուի մէջ խմբագրական յօդուածներ,
թղթակցութիւններ, զուարճալիք և
այլ կարեւոր յօդուածներ :

Հասցէն՝ Rédaction du journal

AZADOUTIUN

12, Frankfort str.

NEW YORK (E. U. d'Amérique)

Նոր հրատարակութիւններ

Բացուած է բաժանորդագրութիւն
ազգային կարեւորագոյն և ընտիր գըր-
քոյի մը, որ անհրաժեշտ է ո՛ւրէ հայ
մանկաւայ և անհատի. այս է

ԸՆՏԻՐ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ

Երկրորդ տպագրութիւն, յաշտեալ եւ
ձոխացեալ եւ զարդարեալ ընտիր
պատկերօք

Դր. քոյի կը բաղկանայ մօտ 16 մե-
ծապիւր թերթերէ. տարագրութիւնը
նորաձոյլ տառերով և ընտիր թղթի
վրայ է. 27 նոր, գեղեցիկ և նուրբ
փորագրութեամբ պատկերներ՝ կը

զարդարեն գրքուկիւ էջերը, որք կը
յիշեցնեն և կը զարթոցանեն հայ
մանկաւայ սրտից և երակաց մէջ ազ-
գութեան ոգին և եռանդը, և կը յոր-
դորեն զիրենք նմանիլ իրենց հայրց :

Բաժանորդագրութեան գինն է 4
ֆրանք՝ կանխիկ վճարելի. տպուած
թերթերն առանձին առանձին կու-
ղարկուին իւրաքանչիւր բաժանորդա-
գրաց : Այն անձինք՝ որք 12 օրինակէ
աւելի կառնուն մի անգամով, և կամ
Դպրոցներ՝ որք կուզեն իրենց համար
զանազան օրինակք՝ նոցա յատուկ և
զգալի զեղչ կը շնորհուի : Բաժանոր-
դագրութեան գրութիւն ցանկացողք զի-
մեն հետեւեալ հասցէիւ .

Direction de l'Imprimerie arménienne
VENISE. St. Lazare

Բաժանորդագրութեան համար կա-
րելի է գիմել նաեւ Արմենիայի խըմ-
բագրատան, զրկելով բաժնորդագրին :

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով :

Արժէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք
չգրկուի :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (Սպառած) :
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻՒՆ »
Գ. ՍԱԳՄԱՆ ԲՈՐՍՅԵԼԻ »
Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՅՑ ԵՒ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏՄ-
ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլար ազգին իր ազա-
տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն
է) (1 ֆր. 40 սնթիմ) 1 ֆր. 50 սնթիմ
Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՂԵԱՆՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով) :
Դին (90 սնթիմ) 1 ֆրանգ 20 սնթիմ.

Զ. ԳՍՄԱՆ ԲԱՊԵՏԱՅ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այլոքեցն աւարտե-
լուց (Մեծանուն հայ բանաստեղծին
վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ո-
տանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ-
րակով հրատարակուած են) : 50 հատը
2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթիմ)
10 սանթիմ :

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱԿԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ.
(Սպառած)

Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՀԱՅՆԵՐ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴԻՍ-
ՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց
դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Դին
50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-
վին սպառած և միեւնոյն ժամանակ
չատերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող

յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Ֆուլարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) :
(1 ֆրանք) : 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԵԺ (Պուլարիայի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլարներն ի՞նչպիսի մի-
ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար) : (15 սնթիմ), 20 սնթիմ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յուններն
ի՞նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար), (0,15 սանթիմ)
20 սանթիմ :

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԴՐԱՄ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրե-
նասիրական ոտանաւորներէ մի քանին
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իր-
եւ նմոյշներ զանազան քաղաքների
մէջ և զանազան տպաւորութիւնների
տակ իւրերբեմն գրած ոտանաւորներին
որոնք ժամանակին հրատարակուած չը
լինելով կորսուած են այժմ : Այն մի
քանի ոտանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյշ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս տը-
պագրուած ազգային երգարաններին
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգիւտուած է, և Ասիա
և Արմենիա լրագիրներին մէջ : Նմոյշների
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըր-
ւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ
ի՞նչ տպաւորութիւնների տակ ներշն-
չուելով գրուած են : Դին (10 սանթիմ)
15 սանթիմ :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱՄ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ՊՐԵՑ ԱՊԼԱՐԵՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքաւարքով որչա՞փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ : Դին 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ) :

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ ժամանաւոր զեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով :

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» հրատարակած այս վարդապե-
տարանի մէջ համառօտ կերպով բա-
ցատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայ-
րենասէր Հայ ի՞նչ փափաքներ պէտք
է ունենայ և ի՞նչ պարտքեր ունի կա-
տարելու :

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հա-
յերէ իրենց շրջանի մէջ տարածել այս
տետրակ : Մէկ անգամէն 50 օրինակ
ծախու առնողին կը զրկուի 5 ֆրանքով
Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկաս-
տանի Հայերին համար 10 սանթիմ) :

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ԱԼԻՇԱՆ Հ. Ղ. — Յուշիկը Հայրենեաց
Հայոց (Հայրենասիրութեան վրայ ջերմ
եռանդով գրուած մի նախաբանէ յե-
տոյ, Հայաստանի բնախօսութեան վե-
րաբերեալ հմտալից և ընդարձակ տե-
ղեկութիւններ կան գրուած : Այնու-
հետեւ, Հայոց Պատմութիւնէն առնուած
մի քանի անձերի և հետաքրքրական
նիւթերի վրայ առանձին առանձին գըր-
ւածներ կան մանրամաս և ընդարձակ
տեղեկութիւններով որոնք բազմա-
թիւ տպագրուած և գեռ անախպ պատ-
մական գիրքերէ քաղած և ամփոփած
է. Ալիշան այս գրքի մէջ, իրեն յա-
տուկ գրուելի և բանաստեղծական ու-
ճով պատմելով զանոնք : Դրուած է աշ-
խարհաբար լեզուով. կը բաղկանայ 2
հատորէ և ունի 6 պատկեր) : 11 ֆր. :
Բաժնի, Խեմքը (Արկածներ վերջին
ռուս-թուրքական պատերազմից) և
Ջալալիտտին (Մի պատկեր նրա ար-
շաւանքից) . երկուքը մէկտեղ մէկ հա-
տորի մէջ ամփոփուած. Բ տպ. 8 ֆր. 75 ս :

Բաժնի, Հայ կիցք Եւ Հայ երիտասար-
դութիւնը 5 ֆր. 25 սնթիմ :
Բաժնի, Կայծերի վերջը 1 ֆ. 75 սնթիմ :

Ա Ձ Դ

Գ Ր Ի Դ Ո Ր Է Ք Ի Ձ Ե Ա Ն

Թարգման-Առաջնորդ ձամբորդների

Մարտիլ հանդիպող հայ և արեւել-
ցի ուրիշ ուղեւորներ որոնք քաղաքին
և ֆրանսերէն լեզուին անծանօթ են,
մեծ դիւրութիւններ կընան գտնել ի-
րեն գիմելով :

Grégoire Ekizian

5 A, rue Beauvau Marseille

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi,
Allées de Meilhan, 44.